

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM il-Hamis, 15 ta' Novembru, 2018

Kawża Nru. 72

Rik. Nru. 509/17JRM

Ben Ali Wahid **BEN HASSINE**

VS

BORD TAL-PAROLE u l-Avukat Ġenerali

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors mahluf imressaq fis-6 ta' Ġunju, 2017, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-attur jitlob li din il-Qorti (i) ssib li d-deċiżjoni tal-Bord tal-Parole tal-24 ta' Mejju, 2017, u dak kollu li wassal għaliha, tikkostitwixxi eġm il amministrattiv li din il-Qorti jmissha tistharreġ skond l-artikolu 469A tal-Kodiċi tal-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili; (ii) issib li l-istess eġm il amministrattiv sar bi ksur tal-artikolu 469A, billi ma tħarsux il-prinċipji ta' haqq naturali u ma ngħatalux smiġh xieraq; u (ii) tannulla u tħassar id-deċiżjoni mogħtija mill-Bord. Talab wkoll l-ispejjeż;

Rat it-Twegiba Maħlufa mressqa fil-21 ta' Ġunju, 2017, li biha l-imħarrkin laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qalu li (i) d-deċiżjoni tal-Bord ma tikkostitwix eġm il amministrattiv skond l-artikolu 469A tal-Kap. 12 u għaldaqstant id-deċiżjoni tal-Bord mhix sindakabbli skond il-liġi; (ii) l-azzjoni hija mproponibbli billi l-proċeduri li minnhom qed jilmenta l-attur huma eżekuzzjoni ta' sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali, u l-Bord mexa ma' dak li l-Qorti Kostituzzjonali ordnat li kellu jsir; (iii) l-azzjoni ma tistax titressaq kontra l-Bord billi r-rimedju ta' l-attur mhuwiex dak li jharrek lill-Bord iżda li jiftaħ kawża in kontradittorju tal-kontro-parti; (iv) il-Bord m'għandu l-ebda interess ġuridiku f'din il-kawża; (v) permezz ta' din l-azzjoni, l-attur qed jilmenta minn ksur ta' drittijiet fundamentali taħt il-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni Ewropea, u din il-Qorti m'għandhiex ġurisdizzjoni li tisma' u tiddeċiedi ilmenti dwar allegat ksur ta' drittijiet fundamentali. Fil-mertu, laqgħu billi ċaħdu t-talbiet attriċi. Jgħidu li l-Bord mexa mal-ordni li nġhatatlu mill-Qorti Kostituzzjonali permezz ta' sentenza tat-28 ta' April, 2017, u fil-parametri mogħtija lill-mil-liġi. Il-Bord sema' x'kellu jgħid l-attur u qies numru ta' dokumenti u rapporti li nġiebu quddiemu. Il-Bord jičhad li kiser xi dritt ta' l-attur u jišaq li d-deċiżjoni li ħa kienet waħda mistħoqqa;

Rat id-degrieti tagħha tat-22 ta' Ġunju, 2017¹, li bih u fuq talba magħmula mill-attur, ordnat il-bidla fl-ewwel talba attriċi;

Rat il-provvediment tagħha tas-6 ta' Lulju, 2017², fejn ċaħdet it-talba mressqa mill-attur b'rikors tiegħu tas-6 ta' Ġunju, 2017, biex tisma' l-kawża b'urgenza;

Rat id-degriet tagħha tas-6 ta' Lulju, 2017³, li bih ordnat li qabel kull ħaġa oħra ssir it-trattazzjoni tal-ewwel tliet eċċezzjonijiet preliminari, u ħatret lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tiġbor ix-xhieda tal-partijiet f'dan ir-rigward;

Rat ix-xhieda mressqa mill-partijiet quddiem l-Assistent Ġudizzjarju;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-imħarrkin fl-10 ta' Ottubru, 2017⁴, dwar l-imsemmija eċċezzjonijiet preliminari;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-attur tat-6 ta' Novembru, 2017⁵, bi tweġiba għal dik tal-imħarrkin;

Rat l-atti tal-kawża;

¹ Paġ. 73 tal-proċess

² Paġġ. 77 – 9 tal-proċess

³ Paġ. 80 tal-proċess

⁴ Paġġ. 90 – 5 tal-proċess

⁵ Paġġ. 100 – 116 tal-proċess

Rat id-degrieti tagħha li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza dwar l-imsemmija tliet eċċezzjonijiet preliminari;

Ikkonsidrat:

Illi din hija l-azzjoni għal stharrig ġudizzjarju. L-attur jilmenta minn eġhmil illegali u abbużiv dwar il-mod kif il-Bord tal-Parole (minn issa 'l hemm imsejjaħ "il-Bord") mexxa s-smiegh li l-Qorti Kostituzzjonali talbitu jagħmel fis-sentenza tagħha tat-28 ta' April, 2017. L-attur għalhekk jitlob li l-Qorti ssib li l-Bord kiser il-principji tal-Gustizzja Naturali minhabba li ma ngħatax smiegh xieraq, u tħassar id-deċiżjoni tal-24 ta' Mejju, 2017 fejn il-Bord sab li, minkejja l-progress li l-attur wera lejn ir-rijabitazzjoni tiegħu, iż-żamma tiegħu fil-habs hija ġustifikata u f'dan l-istadju ma jmissux jinheles inkondizzjonalment, u li talba għall-konsiderazzjoni mill-ġdid dwar il-piena imposta fuqu għandha ssir fi żmien ħames snin minn dakinhar tad-deċiżjoni;

Illi, għal din l-azzjoni, l-imħarrkin laqgħu billi ressqu kemm eċċezzjonijiet ta' natura preliminari kif ukoll eċċezzjonijiet fil-mertu;

Illi din is-sentenza qiegħda tingħata dwar l-ewwel tliet eċċezzjonijiet preliminari. Dawn jgħidu li, (a) id-deċiżjoni tal-Bord ma tikkostitwix "eġhmil amministrattiv" għall-finijiet tal-artikolu 469A tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta u għalhekk din il-Qorti ma tistax tistħarrigha f'kawża mressqa taht dak l-artikolu; (b) li l-azzjoni ma tistax titressaq għaliex kulma għamel il-Bord kien li wettaq dak ordnat mill-Qorti Kostituzzjonali u mexxa biss ma' dak lilu ordnat minn dik il-Qorti; u (ċ) li azzjoni bħal dik mibdija mill-attur ma ssirx kontra l-Bord, imma kontra l-parti l-oħra;

Illi għal dak li jirrigwarda l-fatti li joħorgu mill-atti tal-kawża rilevanti għall-eċċezzjonijiet taht eżami jirriżulta li l-attur huwa prigunier li qed jiskonta sentenza ta' piena ta' prigunerija għal għomru. Din is-sentenza ngħatat mill-Qorti Kriminali fil-21 ta' Frar, 1992, wara li sabitu ħati ta' numru ta' akkużi miġjuba kontri;

Illi permezz ta' sentenza tas-7 ta' Novembru, 2016⁶, fl-ismijiet "*Ben Hassine Ben Ali Wahid vs. L-Onorevoli Prim Ministru u l-Avukat Ġenerali tar-Repubblika*"⁷, il-Qorti Kostituzzjonali sabet li s-sentenza tal-21 ta' Frar, 1992, kienet tikser id-drittijiet fundamentali tal-attur billi fil-liġi Maltija sentenza

⁶ Dok. "W1" f'paġġ. 5 – 38 tal-proċess

⁷ Rik. Nru. 60/13AF

għall-għomor hija nieqsa minn prospett ta' rilaxx kif ukoll minn possibilità ta' reviżjoni, dan bi ksur tal-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea u tal-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta. Il-Qorti ordnat li fi żmien erba' xhur mid-data tas-sentenza, għandu jiġi stabbilit mekkanizmu li jipprovdi għar-reviżjoni u possibbli riduzzjoni tas-sentenza għall-piena ta' priġunerija għall-għomor;

Illi fit-8 ta' Marzu, 2017, l-attur għarraf lill-Qorti Kostituzzjonali li minkejja l-ordni maħruġa minnha fis-sentenza tagħha tas-7 ta' Novembru, 2016, ebda mekkanizmu kif mitlub mill-Qorti ma gie stabbilit mill-Istat;

Illi permezz ta' provvediment tat-28 ta' April, 2017⁸, fl-atti tal-kawża fuq imsemmija, il-Qorti Kostituzzjonali ordnat lill-Bord sabiex, fi żmien xahar mid-data tal-istess provvediment, (i) jisma' bil-gurament lill-attur u jqis il-provi oħra xierqa; (ii) isib jekk sehħewx bidliet sinjifikanti fl-attur u sehħx progress tali lejn ir-rijabitazzjoni li jrenduh mhux aktar ta' periklu għal individwi oħra u għas-soċjetà in ġenerali; (iii) isib jekk id-detenzjoni ulterjuri tal-attur għadhiex aktar ġustifikata; u (iv) b'deċiżjoni motivata li tkun mgħarrfa, fost oħrajn lill-attur, il-Bord jgħid jekk l-attur għandux jinheles inkondizzjonalment jew, jekk le, f'kemm żmien għandha ssir konsiderazzjoni mill-ġdid fit-termini tal-piena imposta fuq l-attur;

Illi fl-24 ta' Mejju, 2017⁹, il-Bord, wara li mexa fuq il-kundizzjonijiet imfassla mill-Qorti Kostituzzjonali¹⁰, wasal għad-deċiżjoni li minkejja l-progress li maż-żmien wera l-attur lejn ir-rijabitazzjoni tiegħu, iż-żamma tiegħu fil-habs għadha ġustifikata u f'dan l-istadju ma jmissux jinheles inkondizzjonalment. Żiedet tgħid ukoll li talba għall-konsiderazzjoni mill-ġdid dwar il-piena imposta fuqu għandha ssir fi żmien ħames (5) snin minn dakinhar tad-deċiżjoni;

Illi fis-6 ta' Ġunju, 2017, infetħet din il-kawża;

Illi l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali marbutin mal-eċċezzjonijiet preliminari taħt eżami jirrigwardaw aspetti proċedurali li jolqtu l-azzjoni attriċi. Dan jingħad minħabba l-għażla tal-attur li jressaq l-azzjoni tiegħu taħt il-proċedura speċjali tal-istħarriġ ġudizzjarju tal-egħmil amministrattiv maħsub fl-artikolu 469A tal-Kodiċi tal-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili;

Illi l-Qorti sejra tibda biex tqis l-**ewwel eċċezzjoni preliminari** tal-imħarrkin. Din l-eċċezzjoni tqajjem il-kwestjoni dwar jekk dak li jilmenta minnu l-attur u li jrid li din il-Qorti tistħarreg – jiġifieri s-siwi tad-deċiżjoni tal-Bord tal-24 ta'

⁸ Dok. "W2" f'paġġ. 39 sa 46 tal-proċess

⁹ Dok. "W3" f'paġġ. 47 sa 56 tal-proċess

¹⁰ Fi kliem l-Bord, il-funzjoni li ntalab jaqdi l-Bord hija wahda 'straordinarja' billi skond il-Kap. 516, priġunier ikkundannat għal piena ta' għomor fil-habs mhuwiex eligibbli għall-parole

Mejju, 2017, huwiex ‘egħmil amministrattiv’ li dwaru tista’ titressaq azzjoni taħt l-artikolu 469A imsemmi aktar qabel;

Illi l-imħarrkin jistrieħu fuq l-argument li l-egħmil tal-Bord mhux wieħed amministrattiv li din il-Qorti tista’ tistharreg billi l-Bord ma jaqax taħt it-tifsira ta’ “awtorità pubblika” kif tifhmu l-liġi taħt l-artikolu 469A(2) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili. Itennu li l-artikolu 469A ma jagħtix lill-attur il-jedd li jikkontesta deċiżjoni ta’ Bord Statutorju b’funzjoni kważi-ġudizzjarja¹¹;

Illi min-naħa tiegħu, l-attur dan imerieħ. Jgħid li l-Bord la għandu funzjoni ġudizzjarja u lanqas funzjoni kważi-ġudizzjarja, kif ukoll li huwa Bord għal kollox amministrattiv li jista’ jigi sindakat mill-Qrati u li ma jistax iqis lill-nnifsu oghla minn xi setgħa ta’ qorti li tistharreg kif imexxi lill-nnifsu¹²;

Illi l-Qorti hi tal-fehma li l-eċċezzjoni hija tajba. Jibda biex jingħad li l-azzjoni ta’ l-attur hija espressament imressqa minnu taħt l-artikolu 469A tal-Kap 12, u li t-talbiet attriċi huma kollha maħsuba li jwaqqgħu s-siwi tad-deċiżjoni mogħtija mill-Bord u dak kollu li sar sa ma l-Bord wasal għaliha;

Illi l-Qorti tifhem li l-azzjoni ta’ sħarriġ ġudizzjarju maħsuba taħt l-artikolu 469A hija waħda mill-proċedimenti speċjali ta’ azzjonijiet tal-Gvern li jitolbu l-harsien ta’ kundizzjonijiet partikolari. Il-Qorti tifhem ukoll li l-istħarriġ li hija tagħmel jew tista’ tintalab tagħmel ma jzommhiex milli tistharreg l-imġiba u s-siwi ta’ deċiżjonijiet ta’ tribunal maħluq bis-saħħa ta’ xi liġi, liema jedd ilu magħruf fis-sistema legali Malti¹³, l-aktar fejn lill-parti mgarrba ma jingħatalhiex jedd ta’ appell statutorju minn deċiżjonijiet ta’ korp kważi-ġudizzjarju bħal dak¹⁴;

Illi l-Qorti temmen li t-tifsira mogħtija lill-kliem “egħmil amministrattiv” fl-artikolu 469A(2) tal-Kap 12 ma kenitx maħsuba mil-legislatur biex tgħodd fiha wkoll deċiżjonijiet ta’ bord jew tribunal statutorju¹⁵. Mhux hekk biss, iżda jidher li hemm deċiżjonijiet li jgħidu li l-istħarriġ tas-siwi ta’ deċiżjonijiet jew imġiba ta’ bordijiet jew tribunali statutorji jaqa’ għal kollox ’il barra mis-setgħat ta’ din il-Qorti taħt azzjoni mibdija għall-finijiet tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 469A tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili¹⁶;

¹¹ Ara Nota ta’ Sottomissjonijiet tal-imħarrkin f’paġġ. 91 – 2 tal-proċess

¹² Ara Nota ta’ Sottomissjonijiet tal-attur f’paġġ. 100 – 113 tal-proċess

¹³ Ara, per eżempju, P.A. 1.5.1946 fil-kawża fl-ismijiet *Paċe vs Anastasi Paċe noe* (Kollez. Vol: XXXII.ii.317) u P.A. 29.5.1946 fil-kawża fl-ismijiet *Sammut vs Bell McCance noe* (Kollez. Vol: XXXII.ii.350)

¹⁴ P.A. 22.11.1951 fil-kawża fl-ismijiet *Caruana vs Attard* (Kollez. Vol: XXXV.ii.514)

¹⁵ Ara App. Ċiv. 18.10.1996 fil-kawża fl-ismijiet *Avv. Anthony P. Farrugia vs Kummissjoni Elettorali et* (mhix publikata) u App. Ċiv. 3.3.2006 fil-kawża fl-ismijiet *Direttur Ġenerali tal-Qrati vs Pinu Axiaq*

¹⁶ App. Ċiv. 19.1.2010 fil-kawża fl-ismijiet *General Workers’ Union vs Bank of Valletta p.l.c.*

Illi għalhekk, il-Qorti ssib li hija miżmuma milli tistharreg l-azzjoni tal-attur, ladarba din tressqet taħt id-dispożizzjonijiet tal-imsemmi artikolu tal-Kodiċi, u għalhekk sejra tilqa' l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-imħarrkin;

Illi għalhekk, ma għad fadal l-ebda siwi li l-Qorti tgħaddi biex tistharreg ukoll l-eċċezzjonijiet preliminari l-oħrajn, minħabba li l-kawża kif mibdija mill-attur tmur lil hinn mis-setgħa tagħha li tismagħha u tqisha wkoll fuq il-mertu. Dan igib miegħu l-effett tal-ħelsien mill-gudizzju tal-imħarrkin. Dan kollu qiegħed jingħad bla ħsara għal kull rimedju ieħor li l-attur jista' jkollu taħt il-liġi biex jikseb ir-rimedju minnu mitlub f'din il-kawża;

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-imħarrkin bhala misthoqqa fil-fatt u fid-dritt u b'hekk teħles lill-istess imħarrkin mill-ħarsien tal-gudizzju; u

Tordna li l-attur iħallas **l-ispejjeż tal-kawża**.

Moqrija

**Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imħallef**

15 ta' Novembru, 2018

**Marisa Bugeja
Deputat Registratur**

15 ta' Novembru, 2018